

konverzace, kterou vedla autorka se dvěma klientkami (s. 139-154). Ukazuje se zde jasně, jak konverzace sama (a ne terapeut v pozici vědouceho a určujícího) přináší nové možnosti, nové horizonty, tedy změnu (např. velmi výrazně s. 148).

Knihu je tedy možno číst jako provokativní, vskutku „postmoderní“ příspěvek k teorii i praxi psychoterapie (i když přízně, že v rovině teorie je kniha H. Anderson zřetelně silnější, neboť praktických příkladů uvádí méně). Zároveň se však domnívám, že je možno ji číst i očima pedagogiky. Zkusme si tedy v souladu s intencemi této práce položit několik zásadních, i když jednoduchých otázek: vnímáme žáka/studenta v našem pedagogickém myšlení jako „experta na sebe sama“? Nemáme spíše stálou tendenci ho vést, direktivně určovat, co je pro něj dobré a co již nikoli? Chápeme vyučování (nebo výchovu v obecnější rovině) především jako proces, navíc proces otevřený, tedy jako

otevírání nových horizontů? Přijímáme možnost změny učitele v průběhu vyučování jako něco, co je vždy přítomné a zároveň očekávané, anebo tendujeme k pojetí vyučování jako statické záležitosti naplněné uzavřeným jazykem? Připouštíme si, že učitel nemusí být vždy tím, kdo určuje hranice přípustného a správného? Ano, vím, že odpověď na tyto otázky není ani jednoduchá ani jednoznačná. Současně platí, že je zapotřebí mít stále na zřeteli zásadní rozdíl mezi psychoterapií a školním vyučováním. Přesto se domnívám, že stojí za to si tyto otázky klást a hledat na ně s Harlene Anderson alespoň částečné odpovědi. Knihu lze proto doporučit nejen psychologům a psychoterapeutům, ale i pedagogům, a to nejen pro mnoho provokativních otázek, jež tato kniha klade, ale zároveň pro upřímnost a otevřenost autorky, která se v mnohém podobá úskalím, jimiž nutně prochází každý začínající pedagog ve své praxi.

Jakub Hajiček

SPOUSTA, V.

Vádemékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření.

Brno : Akademické nakladatelství CERM, s. r. o., 2009. ISBN 978-80-7204-617-1.

❑ Čtenář dostává do ruky publikaci, jejímž záměrem je „...předání cenných rad, doporučení a nejnovějších informací, bez nichž se neobejde ani autor bakalářské nebo diplomové práce, ani autor disertačního či habilitačního spisu“, a které rozšiřují rozhled každého čtenáře.

V. Spoustu známe jako erudovaného autora s bohatými zkušenostmi v oblasti vědecké a umělecké. Recenzovaný knižní soubor **Vádemékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření** je tematicky strukturován do třinácti kapitol v následné specifikaci: „*Pojednávají o etic-*

kých aspektech vědecké práce, o zdrojích informací a vyhledávání odborné literatury, včetně práce s ní, předkládají recenzní požadavky ve smyslu literárního útvaru, vkládá kapitoly též o výzkumu a vizualizaci jeho výsledků, o invenci, intuici a tvořivosti ve vědecké práci, o strukturování a literárním zpracování práce i o jazykové a typografické revizi textu.“ V tomto rozšířeném vydání Vádeméka z roku 2001 autor velmi pečlivým výběrem věcných informací doplnil původní text řadou nových a zajímavých pohledů na odbornou stránku zpracovaných témat ve prospěch „*autora odborné a vědecké práce*“.

První kapitola, Etické aspekty odborné a vědecké práce, obsahuje široký pojmový aparát principů mravnosti, ctnosti, odpovědnosti a dalších, pro formativní uspořádání subjektivních originalit vlastní vědecké práce. Je mementem pro ty, kteří vlastní vědeckou práci často vědomě zaměňují za plagiát. V druhé kapitole recenzované publikace autor popisuje možnosti hledání zdrojových materiálů při „...postupném a náročném zmáhání příkrého úbočí malé či velké hory“ (s. 37) v metaforickém pohledu s nadsázkou pro informační zdroje bibliografií. Novým přínosem u publikace je obsáhlý přehled (kap. 3) vybraných primárních informačních pramenů – periodik, obsahově směřujících k filozofii, antropologii, edukologii, psychologii, sociologii apod., jakožto k neopomenutelné součásti a složce odborné studijní literatury v její jedinečné oborové aktuálnosti. V kapitolách čtvrté a páté autor formuluje požadavky na kvalitní recenzi v rámci analytické kritiky bibliografie v širších interdisciplinárních souvislostech. Slovem „praktickou“ bych charakterizoval šestou kapitolu (Práce s odbornou literaturou), neboť velmi příkladně a přehledně vede začínajícího odborníka/výzkumníka a vědeckého pracovníka k formě užívání citací z odborných publikací. Kapitola je obsahově provázaná s následující sedmou kapitolou, autorem specifikovanou jako Název a struktura odborné a vědecké práce. Jak autor uvádí, odborná a vědecká práce se strukturálně „cizeluje“, má svoje specifické náležitosti. Jak zpracovávat zjištěné hodnoty výzkumníka upřesňuje kapitola osmá – Vizualizace výsledků výzkumného šetření. Kapitola nabízí v praktické podobě typy vizuálií, které bývají nedílnou součástí zpracovávaných odborných prací. Rozsahem patří k těm užším, přesto přehledně propojuje pojmovou složku přes tzv. technologický prostředek až k samotné gnozeologické hodnotě vizuálií. Přímo intuitivně se nabízí spojitost vizuálií s invencí,

intuicí a tvořivostí ve vědecké práci, o které pojednává obsah kap. 12. Je to hledání a tvůrčí nepokoj coby projev a rys kreativních schopností v lidské činnosti (autora vědecké práce). Že bychom „...při psaní měli mít neustále na zřeteli budoucího uživatele našeho spisu – čtenáře“ (s. 143), to jsou niterní myšlenky a doporučení autora v deváté kapitole, uvedené názvem Literární zpracování odborné a vědecké práce. Krátký exkurz uděláme k základům pravopisu a tvarosloví českého jazyka v kapitole desáté, nazvané Jazyková úskalí odborného a vědeckého textu. Obsah nelze pojímat za celoživotní základ naší jazykové vzdělanosti a způsobilosti (graduovanosti), ale jako avízo dodržování jazykové čistoty, kterou by se měl každý z nás kvalitně a kultivovaně prezentovat v písemném projevu. Návodná cesta uživatele a zároveň realizátora písemného zpracování tématu vede přes kapitolu jedenáctou, kterou lze nazvat taktéž formativní. (Typologická úprava odborné a vědecké práce.) V závěrečném bloku (kap. 13) dává autor odpovídající prostor autoreflexním výpovědím významných vědců a představitelům univerzit. Jejich životní postoje budou určité hybným inspiračním stimulem pro každého čtenáře. Celou polohu významu a nezbytnost reedice umocňují recenzní názory na přínos a nezbytnost takového komplexní publikace.

Výběr nových témat a reedice publikace podnítily široký zájem o publikaci od studentské a vědecké komunity, na který reagovalo vedení fakultního *Edičního centra Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity* a požádalo autora o rozšířenou formu. Publikace je z kategorie těch odborných knih, které recenzentovi, jehož stále aktivní pedagogická práce je v denním kontaktu se studenty PdF MU, udělala velkou radost. Je to proto, že student dostává do ruky edukační nástroj, jehož strukturovaný obsah by podle své vlastní studijní potřeby měl umět aplikovat při svém kvalitativním a odborném

růstu. Čtenář určitě bude vnímat čistotu, jasnost a srozumitelnost psaného textu pro podporu studentské seminární práce nebo i renomovaného vědeckého pracovníka. Autor se zhostil prezentace jazyka velmi přesně, v uspořádané formaci a harmonii řádu. Sám doc. V. Spousta vzpomíná na prof. Františka Holešovského, jenž mu byl rádcem a oponentem v jeho pedagogických a profesních začátcích. Konstatuje, že „*mne tehdy přivedly k vědecké práci jinakost a krása každé nové cesty za poznáním, ale i radost z poznání*“ (Pedagogická orientace, 1/2000).

Souhrnně lze konstatovat, že autor publikace velmi pečlivě analyzoval stávající situaci v problematice obecného vademěka, doplnil ji řadou nových pohledů s faktickými a faktografickými údaji. Velké pozitivum a přednost obsahu je v tom, že problém pouze nekonstatuje, nepopisuje, ale je zde snaha jasně vyhodnotit situaci a ukázat, co může autor práce správně udělat a jak mu

tato kniha může být nápomocna. Publikace se tak stává didaktickým prostředkem, má rozsáhlý bibliografický fond, což nelze přehlédnout. Také nelze nevycítit, s jakou erudicí přistupuje autor k problematice „*vznítit takový zájem studentů o obor, který by vyústil v jejich badatelskou spoluúčasť na výzkumu*“. To vše je v této vynikající publikaci prokazatelně hmatatelné, neboť je psána čtivým stylem, bez matoucích a složitých větných skladeb. Je pro čtenáře nejenom zdrojem informací, ale i určitým praktickým návodem, neboť vlastní teoretický výklad je omezen na nezbytnou míru, jež je potřebná pro pochopení podstaty v praktickém naplnění realizace, smyslu a účelu. Lze ji doporučit do tisku jako vhodný studijní text pro studenty, pedagogy a každého, kdo hledá inspiraci, motivaci pro svou začínající i pokročilou badatelskou aktivitu a svoje vlastní naplnění publikovat.

Miroslav Janda

STOJAN, M., et al.

Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 2. stupeň ZŠ. Část I. Obecná analýza s příklady implementace.

Brno : MSD, 2008. 121 s. **ISBN 978-80-7392-080-7.**

□ S neustále narůstající hustotou dopravní sítě – silniční, železniční, letecké a vodní, která nám umožňuje stále rychleji se přemisťovat, zcela zákonitě narůstá i počet možných střetů, kolizí a havárií. Děti (ale i dospělí jedinci) v silniční dopravě představují permanentní zdroj možných konfliktů. Je nasnadě, že čelit tomuto trendu a souvisejícím rizikům musí – i když nikoli v prvé řadě – také celý vzdělávací systém, jehož bazální institucionální složkou je základní škola.

Dopravní problematika ve výchově (a výchova v dopravě) se stala ústředním

tématem impozantního cyklu několika knižních publikací věnovaných výchově nejvíce ohrožených účastníků dopravního dění v současnosti – dětí a mládeže. K vydání je připravil autorský tým vedený docentem PhDr. et RNDr. Mojmírem Stojanem, CSc. Soubor vznikl v rámci dílčí etapy výzkumného záměru *Škola a zdraví 21*. Pedagogické i občanské veřejnosti předkládá v širokém spektru problémů výsledky práce devatenáctičlenného týmu erudovaných autorů, většinou vysokoškolských učitelů brněnské univerzity. Rozsahem a koncepcí pojed-